

MUALLİM SAPANCALI HÜSNÜ

Yrd. Doç. Dr. Nevzat TOPAL*

ÖZ: Millî Mücadele Dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında çalıştığı şehirlerde, şehirle ilgili eserler veren Muallim Sapancalı Hüsnü farklı eserlerinde Sapancalı H. Hüsnü, Sapancalı Hasan Hüsnü, Sapancalı Hüsnü ve Muallim Sapancalı Hüsnü ismini kullanmıştır. Hakkında yapılan çalışmalarda bu isimleri ayrı kişiler olarak değerlendirmişlerdir. Ancak yaptığımız araştırmada bu isimlerin aynı kişiye ait olduğu tespit edilmiştir. Sapancalı H. Hüsnü, Sapancalı Hasan Hüsnü, Sapancalı Hüsnü ve Muallim Sapancalı Hüsnü aynı kişilerdir.

Görev yaptığı Karaman ve Aksaray şehirleri üzerine yaptığı çalışmalar karanlıkta kalan pek çok hususun aydınlatılmasına vesile olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sapancalı Hüsnü, Hüseyin Hüsnü, Karaman, Aksaray, Hasan Dağı,

Teacher Sapancalı Hüsnü

ABSTRACT: Muallim Sapancalı Hüsnü, who had written about the cities in which he had worked during the National Independence period and the early years of Republic, had used various names as Sapancalı H. Hüseyin, Sapancalı Hasan Hüsnü, Sapancalı Hüsnü and Muallim Sapancalı Hüsnü in his different works. These names had been perceived different persons in the studies about him. However, in this study article, the names are proven to belong to the same person. In other words, Sapancalı H. Hüseyin, Sapancalı Hasan Hüsnü, Sapancalı Hüsnü and Muallim Sapancalı Hüsnü had always been the same people.

His writings related to Karaman and Aksaray, during the time of his service, will help to the enlightenment of many unclarified issues.

Key Words: Sapancalı Hüsnü, Hüseyin Hüsnü, Karaman, Aksaray, Hasan Dağı

I. GİRİŞ

Yaptığımız bu çalışma ile Hüsnü Bey'in ismi ve çalışmaları üzerindeki bir takım karışıklıkları gidermeye çalışacağız. Hüsnü Bey'e ait ilk bilgi ve kayıt İbrahim Güler tarafından ortaya konmuştur. İbrahim Güler,

* Niğde Üni., Fen-Ed. Fak., Tarih Böl, nevzattopal@hotmail.com

Hüsnü Bey'e ait olan Karaman Ahval-i İçtimaiye ve Coğrafiye ve Tarihiyyesi isimli eseri 1993 yılında yayınlamıştır. (Güler 1993). Bu çalışmada Hüsnü Bey Karaman İdadisi Riyaziye Muallimi Sapançalı H. Hüseyin olarak gösterilmektedir. Bu bilgilerden Hüsnü Bey'in Sapançalı ve Riyaziye Muallimi olduğunu ifade edenlerin dışındakiler karışıklığa sebebiyet vermektedir.

II. İSMİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Sapançalı Hüsnü bey'in eseri üzerinde ilk çalışmayı yapan İbrahim Güler, bu çalışmaya esas olan eseri, Konya'da Edebiyat Fakültesi'nde okuduğu sırada ev sahibinden temin ettiğini belirtmektedir. (Güler 1993: 1). İ. Güler, elinde tek nüshası olan eserin kapağı (Ek 1) üzerinde bulunan bilgileri ve eserin giriş mahiyetindeki başlangıç bölümünün sonunda (Ek 2) yer alan bilgileri değerlendirmiştir. Eserin yazarı olarak kapakta yer aldığı şekliyle H. Hüseyin ismini kullanırken, başlangıç bölümünün sonunda yer alan imza bilgilerini ise Hasan Hüseyin olarak değerlendirmiştir. (Güler 1993: 23).

Oysa aynı eserin Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi Kısmı 76 numarada kayıtlı nüshasında müellif açık şekilde Hasan Hüsnü olarak okunmaktadır (Ek 3). Yine başlangıç bölümünün sonunda yer alan imza kayıtlarına bakıldığında, (Ek 4) bu imzanın (Ek 2) deki imza ile aynı olduğu görülmektedir. İmza örnekleri aynı olan müellifin Hasan Hüsnü olarak değerlendirilmesi daha uygundur. Kaldı ki (Ek 2) deki bilgiye dikkatle bakıldığında H. Hüsnü olarak okunması gerekir.

İbrahim Güler tarafından hazırlanan eserde Hüsnü Bey'in Karaman Tarihi hakkında bir çalışmasının bulunduğu ancak bunun tespit edilemediği belirmektedir. (Güler 1993: 3). Yaptığımız çalışma neticesinde bahse konu olan Karaman tarihini ihtiva eden çalışma tespit edilmiştir. Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi Kısmı 77 numarada kayıtlı Karaman Oğulları Hayat ve Vekâyi'-i Târihiyyeleri ismiyle kayıtlıdır. Eserin kapak bilgilerinde müellif; Karaman İdadisi Sâbık Riyâziye Muallimi ve Müdür Mu'âvini Sapançalı Hüsnü olarak gösterilmektedir (Ek 5). Görüldüğü üzere Karaman tarihi hakkındaki çalışmasında ismi Sapançalı Hüsnü olarak kullanılmıştır.

Hüsnü Bey 1926-1929 tarihleri arasında Aksaray Orta Mektep Müdürü olarak görev yapmıştır. Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün, Aksaray Lisesi ve Aksaray Kılıçaslan İlköğretim Okulu'nda bulunan arşiv kayıtlarının incelenmesi neticesinde Hüsnü Bey'in bu okulda görev yaptığı (Ek 2) ve (Ek 4) de yer alan imza örnekleriyle karşılaştırılarak kesinleştirilmiştir.

Aksaray Lisesi Arşivinde bulunan Aksaray Orta Mektep Talebesi-ne Mahsus Sicil-i Umumi Defteri'nde Müdür Hüsnü Bey'e ait imza örneği (Ek 6) ile Aksaray Kılıçaslan İlköğretim Okulu Arşivinde bulunan Aksaray Orta Mektebine ait 1340-1341 senesine ait İmtihanlar Netice Defteri'nde yer alan imza (Ek 7) karşılaştırılmış, yapılan incelemede her iki defterde yer alan imzaların (Ek 2) ve (Ek 4) de yer alan imzalarla aynı kişiye ait olduğu tespit edilmiştir.

Aksaray Orta Mektep Müdürü olarak görev yapan Hüsnü Bey, 7-16 Haziran 1928 tarihleri arasında Hasan Dağı'na Muallimler, öğrenciler ve diğer katılımcıların da bulunduğu ilmî bir seyahat gerçekleştirmiştir. Bu seyahate ait teferruat, Aksaray ve çevresine ait tarihî, coğrafi bilgilerin de eklenmesiyle Hasan Dağı'nda İlmî Cevelan adıyla Ağustos 1928 tarihinde Hüsnü Bey tarafından kitap haline dönüştürülerek matbu Osmanlıca olarak bastırılmıştır. (Sapançalı Hüsnü 1928). Bu çalışmada ismini Muallim Sapançalı Hüsnü olarak zikretmektedir. (Ek 8)

İsmi konusunda bir başka kayıt ise Caner Arabacı'nın eserinde yer almaktadır. (Arabacı 1991: 35). Bu çalışmada ismi Hüseyin Hüsnü olarak zikredilmekte ve Sapançalı Hüsnü diye anıldığı belirtilmektedir. Oysa (Ek 1-3) incelendiğinde; Hüsnü'den önceki ismin Hüseyin değil, Hasan olarak okunmasının daha uygun olacağı görülmektedir.

Şimdiye kadar üç çalışmasını tespit ettiğimiz Hüsnü Bey ilk çalışması olarak saydığımız Karaman Ahval-i İçtimaiye ve Coğrafiye ve Tarihiyesi isimli çalışmasında kendisini Sapançalı Hasan Hüsnü olarak göstermektedir. (Ek 1-3). Karaman Oğulları Hayat ve Vekâyi'-i Târihiyyeleri (Ek 5) ve Hasan Dağı'nda İlmî Cevelan (Ek 8) isimli çalışmalarında kendisini Sapançalı Hüsnü olarak zikretmektedir.

Yukarıdaki bilgilerden müellifin Sapançalı Hüsnü olarak şöhret bulduğu kanaatine varılmaktadır. Biz de ismi üzerindeki bu kargaşayı gidermek için Sapançalı Hüsnü isminin kullanılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

III. VAZİFELERİ

İsmi üzerinde olduğu gibi vazifesini tespit de bazı karışıklıklar ortaya çıkmaktadır. Caner Arabacı, Hüsnü Bey'in 1921-1925 tarihleri arasında Konya Sultanisi Riyaziye Öğretmeni olduğunu ifade etmektedir. Buradan Aksaray orta mektep müdürlüğüne atandığını belirtmektedir. (Arabacı 1991: 35). Oysa Hüsnü Bey tarafından hazırlanan Karaman Ahval-i İçtimaiye ve Coğrafiye ve Tarihiyesi (Ek 1-3) ve Karaman Oğulları Hayat ve Vekâyi'-i Tarihiyyeleri (Ek 5) isimli çalışmaların 1922 yılında gerçekleştiği ve bu çalışmalarda Karaman İdadisi Riyaziye Muallimi olduğu zikredilmektedir.

Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde Hüsnü Bey'in Aksaray Orta Mektep Müdürlüğü görevine başladığına dair 19 Ekim 1926 tarihli bir haber yer almaktadır¹. Bu haberde Hüsnü Bey'in Niğde'den gelerek göreve başladığı ifade edilmektedir. Ayrıca Hüsnü Bey, Aksaray Kılıç Arslan Türbesini anlatırken “Türbenin şekli umumisi Konya, Karaman, Niğde havalsinde gördüğüm Selçuk türbelerinin aynıdır.” (Hüsnü 1928: 49) şeklinde bilgi vermektedir. Bu bilgiler bize Hüsnü Bey'in Niğde'de görev yaptığı izlenimini vermekte ise de bu bilgiyi doğrulamak mümkün olamamıştır. Niğde'deki Milli Eğitim Müdürlüğü arşivinin 1950'lerde vuku bulan bir yangınla yok olmasından dolayı Hüsnü Bey'in Niğde'de görev yaptığına ait bir kayıt bulunamamıştır².

1926 tarihinden önce Hüsnü Bey'in Konya Sultanisi ve Karaman İdadisi'nde görev yaptığı biliniyorsa da, bu görevler ve görev sürelerini tespit etmek güçtür. Ancak Hüsnü Bey'in Aksaray'da görev yaptığı süre ve buradaki çalışmalarını Aksaray Vilâyet Gazetesi'nden takip edilebilmektedir.

Aksaray Orta Mektebi ve Müdürleri hakkında bilgi veren Mektupçu Hilmi, Hüsnü Bey'in Orta Mektebin dördüncü müdürü olduğunu zikrediyorsa da ne zaman göreve başladığı hususunda kayıt düşmemiştir. (Hilmi 1931: 44-45).

Aksaray'da yaklaşık üç yıl görev yapan Hüsnü Bey'in yerine Eylül 1929'da Fransızca Muallimi Arif Bey (Konyalı) Orta Mektep Müdürü olarak atanmıştır. (Hilmi 1931: 45; Aksaray Vilâyet Gazetesi: 18 Eylül 1929). Caner Arabacı, Konya Sultanisi öğretmenlerini listelerken Konyalı Fransızca Öğretmeni Arif Bey isminde birinden bahsetmekte ve 1919-1935 yılları arasında Konya Sultanisinde görev yaptığını belirtmektedir. (Arabacı 1991: 34). Hüsnü Bey'in yerine atanan Arif Bey'in Konya Sultanisi Fransızca öğretmeni Arif Bey olduğu, 1929 tarihinde Aksaray Orta Mektep müdürlüğüne atandığı kuvvetle muhtemeldir.

Aksaray Orta Mektep Müdürlüğünden sonraki görevleri ile ilgili olarak Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde yer alan bir kayıt açıklayıcı bilgiler vermektedir. Bu habere göre; “Orta mektebimiz müdürü iken Afyonkarahisar orta mektep riyaziye Muallimliğine tayin kılınan Hüsnü Bey 160 lira maaşla Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü'nde ihtiyat müdürlüğüne tayin edilmiştir. Mumaileyh alakalarını kat etmek üzere Aksa-

¹ “Orta Mektep Müdürü Hüsnü Bey Niğde'den gelerek vazifesine başlamıştır. Âlim, çalışkan, zeki, iyi ahlaklı bir zattır. Yeni vazifelerini tebrik eder. Çok muvaffak olmalarını dileriz”. (**Aksaray Vilayet Gazetesi**, 19 Teşrin Evvel 1926, S. 1, s. 2).

² Bu bilgi Niğde İl Millî Eğitim Müdürlüğüne verilmiştir.

ray'ımıza gelmiştir..." (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 20 İkinci Teşrin 1929). Bu haberden de anlaşıldığı üzere Hüsni Bey önce Afyon Orta Mektep Riyaziye Muallimliğine, sonra da Ziraat Bankası Umum Müdürlüğü'nde İhtiyat Müdürlüğüne görevlendirildiği anlaşılmaktadır.

Hüsni Bey'in sonraki memuriyetleri ve soyadı kanunundan sonra aldığı soyadını tespit edemedik. Konuyla ilgili olarak Emekli Sandığı Arşivine müracaat ettik ise de, soyadını tespit edemediğimizden dosyasında yer alan bilgilere ulaşmak mümkün olamamıştır.

Memuriyetine ait bütün bilgilere ulaşmak mümkün olmasa da, Hüsni Bey'in, Konya Sultanisi ve Karaman İdadisi Muallimi olarak görev yaptığı, bir müddet Karaman İdadisi'nde Müdür Mu'âvini olduğu, sonra Niğde'de görev yaptığı ve oradan Aksaray Orta Mektep Müdürlüğü görevinde bulunduğu tespit edilmiştir. Afyon Orta Mektep Riyaziye Muallimliği ve son olarak Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünde İhtiyat Müdürlüğünde görevlendirildiği görülmüştür.

Hüsni Bey'in kişilik özellikleri ile ilgili olarak Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde kayıtlar bulmak mümkün olmuştur. Gazetede yer alan bir haberde Hüsni Bey'in âlim, çalışkan, zeki ve iyi ahlaklı bir zat olduğu belirtilmektedir. (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 19 Teşrin-i evvel 1926). Gazetede yer alan başka bir haberde ise, " Kıymetli, şen ve şatır bir arkadaşımızı kayıp ettiğimizden müteessiriz" denilmektedir. (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 20 İkinci Teşrin 1929).

IV. AKSARAY'DAKİ FAALİYETLERİ

Hüsni Bey'in Aksaray'da görev yaptığı üç yıllık süre zarfındaki faaliyetleri hakkında Aksaray Vilâyet Gazetesi'nin taranması sonucu bir takım bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır.

Hüsni Bey'in 19 Ekim 1926 tarihinde Aksaray Orta Mektep Müdürlüğü görevine başladığı Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde yer alan bir haberde bildirilmektedir. (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 19 Teşrin-i Evvel 1926).

Hüsni Bey'in Aksaray Orta Mektep Müdürlüğü görevini sürdürdüğü 7-16 Haziran 1928 tarihleri arasında Hasan Dağı'na Muallimler, öğrenciler ve diğer katılımcıların da bulunduğu ilmî bir seyahat gerçekleştirmiştir. Hüsni Bey'in bu seyahat izlenimleri ve Aksaray'a tarihi, coğrafi bilgilerinde eklenmesiyle Hasan Dağı'nda İlmî Cevlan adıyla Ağustos 1928 tarihinde kitap haline dönüştürülerek Osmanlıca olarak bastırılmıştır. Bu çalışması eserlerinin tanıtılması sırasında değerlendirilecektir. Yapılan bu ilmi seyahate ait gelişmeleri Aksaray Vilâyet Gazetesi yakından takip ederek haber olarak aktarmıştır. Bu seyahat ve Aksaray

Vilâyet Gazetesi'nde çıkan haberler Nevzat Topal tarafından değerlendirilmiştir. (Topal 2009: XV-XXII).

1928 tarihinde Hüsnü Bey'in yayınladığı Hasan Dağı'nda İlmî Cevalan isimli eserin ekler bölümünde yer alan "Kılıç Arslan Türbesi" (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 12 Eylül 1928) ve "Ulu Cami (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 26 Eylül 1928) konularına ait bölümleri Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde yayınlamıştır.

Yine Hüsnü Bey, Aksaray'da bulunduğu süre zarfında düzenli olarak yapılan konferanslara da konuşmacı olarak katılmıştır. Hüsnü Bey tarafından verilen konferanslardan "Meslek" (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 4 K. Sani 1928) ve "Ulu Camindeki Kaçakçılık Hakkında" (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 17 K. Sani 1928) başlıklı olanları Aksaray Vilâyet Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

23 Temmuz 1929 tarihinde Aksaray Orta Mektebinden mezun olan 15 öğrenci için düzenlenen mezuniyet törenine katılan Hüsnü Bey, "Günden güne inkişaf eden maarifimizin memleketin münevver tabakasına genç, dinç kafalar iltihak ettirmek ve bugün te'sid etmekte olduğumuz büyük sulhumuzun bayramına, Orta Mektebimizden onbeş efendinin de yetiştirilmesi inzıمامı kendileri için ikinci bir bayram teşkil ettiğini ve bu mütehasıs ve Aksaray Gençliğinin her yerde birinciliği kazanması ayrıca mucibi mefaret ve mekteplerimiz için muhterem Valimiz Yusuf Ziya Bey Efendinin her an ve zaman kıymetli muavenet ve müzaheretlerine bilhassa müteşekkirim" (Aksaray Vilâyet Gazetesi: 31 Temmuz 1929) şeklinde bir konuşma yapmıştır.

V. ESERLERİ

Hüsnü Bey riyaziye öğretmeni olmasına rağmen görev yaptığı mahallerde özellikle tarihi ve coğrafi hususlarda çalışmalar yaparak bunları kaleme almıştır. Bu çalışmalardan Karaman üzerine iki tane Osmanlıca yazma, Aksaray üzerine ise bir tane Osmanlıca matbu çalışması tespit edilmiştir.

A. Karaman Ahval-i İçtimaiye Coğrafiye ve Tarihiyesi

Yazma 1, Muharriri: Karaman İdadisi Riyaziye Muallimi Sapançalı H. Hüsnü, Rumi 1338/Hicri 1341. (Yayınlayan: İbrahim Güler, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1993)³.

³ İbrahim Güler tarafında yayınlanan bu çalışmada Hüsnü Bey'in adı Sapançalı H. Hüseyin olarak belirtilmektedir. (Sapançalı H. Hüseyin, Karaman Ahval-i İçtimaiye Coğrafiye ve Tarihiyesi, (hızl, İbrahim Güler), TTK, Ankara 1993).

Yazma 2, Karaman İdadisi Riyaziye Muallimi Sapançalı Hasan Hüsnü, Rumi 1338/Miladi 1922, Süleymaniye Kütüphanesi, Kısmı: İhsan Mahvi, Eski Kayıt No: 77.

Hüsnü Bey'in eserlerinden ilk tespit edilenidir. Bu çalışmasının iki farklı yazma nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalardan biri İbrahim Güler tarafından 1993 yılında yayınlanmıştır. (Güler 1993). İbrahim Güler çalışmasına konu olan bu nüshayı Konya'da öğrenciliği sırasında ev sahibinden temin ettiğini belirtmektedir. İbrahim Güler tarafından yayına hazırlanan yazma eser 86 sayfadan oluşmaktadır. 1993 tarihinde yayına hazırlanan bu eser hakkında İbrahim Güler tarafından bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuna İndeks eklenmiş ve eserin Tıpkı Basımı ek olarak verilmiştir. Fakat İbrahim Güler tarafından hazırlanan yazmanın Hüsnü Bey tarafından hazırlanan ilk nüsha olduğu düşünülmektedir. Çünkü aynı eserin Süleymaniye Kütüphanesindeki Nüshası bir takım eksik bilgileri tamamlar niteliktedir.

Burada sadece birkaç örneğini aldığımız farklılıkların tafsilatı ile değerlendirilmesi gerekmektedir.

İbrahim Güler tarafından hazırlanan ve ilk nüsha olduğunu düşündüğümüz yazmada Karaman'ın Dağları anlatılırken sadece Karadağ'ın yüksekliği belirtilmiştir, (Güler 1993: 26). Oysa aynı eserin Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi Kısmı 76 numarada kayıtlı nüshasında Karadağ dışında Pusula Dağ'ın yüksekliği (1750 m.) olarak gösterilmektedir. Ayrıca ilk nüshada ismi geçmeyen Akbaba Dağ'ının yüksekliği ise (1750 m) olarak belirtilmiştir. (Hüsnü 1922: 5). Yine ilk nüshanın mektepler bahsinde yer alan İdadi Mektebi, Darü'l-huffaz ve Ana Mektebi gibi mekteplerin inşa tarihleri (Güler 1993: 85-86) belirtilmemişken ikinci nüshada; İdadi Mektebinin 1321, Darü'l-huffazın 1315, Ana Mektebinin 1322 tarihinde açıldıkları belirtilmektedir. (Hüsnü 1922: 51-52). Birinci nüshanın sonunda Hüsnü Bey'e ait bir kayıt ve imza bulunmazken ikinci Nüshanın sonunda eserin tamamlandığı tarih ile birinci kitaba burada nihayet verilerek asıl Karaman tarihini teşkil eden ikinci kitap pek yakında ikinci defterde imla edilecektir şeklinde bir not düşülmüştür. (Hüsnü 1922: 86).

B. Karamanoğulları Hayat ve Vekâyi'-i Târihiyyeleri

Yazan ve Toplayan: Karaman İdâdisi Sâbık Riyâziye Mu'âllimi ve Müdür Mu'âvini Sapançalı Hüsnü, sene 1922. Süleymaniye Kütüphanesi, Kısmı: İhsan Mahvi, Eski Kayıt No: 76.

Bu eser, Hüsnü Bey'in birinci kitabının sonunda düştüğü notta asıl Karaman tarihini teşkil eden çalışma olduğunu belirttiği eserdir. Bu yazma eser Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi Kısmı, 77 numarada

kayıtlıdır. 65 sayfadan ibaret yazma bir eserdir. Bu eser Karaman Oğullarının menşeyinden başlayarak Karaman Beyleri ve faaliyetlerini anlatmaktadır.

Hüsnü Bey'in bu çalışmasında kullandığı kaynakların listesini eserin başında belirtmiştir. Tâcü't-tevârih, Nuhbetü't-tevârih, Şikârî ve Neşrî tarihleri, Feridun Bey Münşeâtı ve Hayrullah Efendi Tarihi bu listede yer almaktadır.

Bunlardan Şikârî Tarihi, Karamanoğullarının ilk zamanlarından itibaren bilgi veren bir kaynaktır. Bu eser Karamanoğlu Alâüddin Bey (1361-1397) namına Yarcani tarafından kaleme alınan bir eserdir. Yarcani'nin eseri Hoca Dehhani'nin Şehnâme'si esas alınarak hazırlanmıştır. Yarcani tarafından XIV. asırda farsça olarak hazırlanan eser günümüzde mevcut değildir. Farsça manzum olarak hazırlanan bu eser XVI. asırda Şikari tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Şikari Tarihi adıyla şöhret bulmuştur. XIV. asırda yazılmış bir beylik tarihi, XVI. asırda Türkçeleştirilerek günümüze ulaşmıştır (Tekindağ 1947: 117; Babinger 2000: 5-6; Sözen-Sakaoğlu 2005: 8). Bu eser 1946 tarihinde M. Koman tarafından indeksle birlikte neşredilmiştir. (Koman 1946) Metin Sözen ve Necdet sakaoğlu tarafından yeniden yayına hazırlanan ve tıpkıbasımının da ekli olduğu bu eser Karaman valiliği ve Belediyesi'nin ortak yayını olarak 2005 yılında tekrar yayınlanmıştır (Sözen-Sakaoğlu 2005).

Hoca Sa'deddin (Muhammed b. Hasan Can) tarafından yazılan Tâcü't-tevarih, Hüsnü bey'in çalışmasına kaynak teşkil eden diğer bir eserdir. Hoca Sa'deddin Türkçe'ye tercüme ettiği Muslihuddin el-Lari'nin Mir'âtü'l-edvar isimli eserinin Osmanlılara ait kısmının yetersizliğini görünce bu eseri yazmaya karar vermiştir. Eseri yazmak için maznun ve mensur 10 Osmanlı tarihini okumuştur. Tâcü't-tevarih Osmanlıların ilk devirlerinden Yavuz Sultan Selim Döneminin (1520) sonuna kadar gelir. Eser 1279-1280/1863 tarihinde İstanbul'da yayınlanmıştır. Ayrıca İsmet Parmaksızoğlu tarafından 1974 tarihinde sadeleştirilerek yeniden neşredilmiştir (Şeşen 1998: 298-299; Babinger 2000: 138-140; Parmaksızoğlu 1974: I-V).

Mehmed b. Mehmed (öl. 1640) tarafından hazırlanan Nuhbetü'l-tevarih ve'l-ahbâr isimli eser I. Ahmed'in ölümüne (1617) kadar olan Osmanlı tarihini ihtiva etmektedir. (Babinger 2000: 200-201)

Neşrî Mehmed (öl. 1520) tarafından hazırlanan Cihannüma isimli eser genel bir İslam tarihidir. Bu eserin Osmanlılara dâir altıncı kısmı günümüze kadar gelmiştir. Bu yüzden esere Tarih-i Âl-i Osman imside verilmektedir. Eser II. Beyazid devrine (1485) kadarki olayları ihtiva etmektedir. Eser 1983 yılında Mehmet Altay Köymen tarafından yayına hazırlanmıştır (Köymen 1983: I-II; Şeşen 1998: 287-288).

Feridun Bey, Ahmed (öl. 1583) 1574 tarihinde Münşeâtü's-selatin adlı fermanlar, fetihnameler ve mektuplardan oluşan büyük eserini III. Murad'a sunmuştur. Bu eserde Osmanlılar devri ve daha öncesine ait 1880 resmi mektup bir mecmuada toplanmıştır. Bu mecmuada Karamanoğullarını ilgilendiren 17 mektup ve bazılarının cevapları da bulunmaktadır. Mektupların hepsi ve cevapları Farsça'dır (Konyalı 1967: 83-94; Şeşen 1998: 297).

Hüsnü Bey'in yararlandığı diğer bir eser de Hayrullah b. Abdülhak Molla (öl. 1866) tarafından hazırlanan Târîh-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye'dir. Bu eser Dünya tarihinin önemli olayları içerisinde Osmanlı Tarihinin bir değerlendirmesini yapmaktadır. Bu eser I. Ahmed (1603-1617) zamanına kadar hüküm süren Müslüman ve Hıristiyan hükümdarlar hakkında kısa bilgi verir (Şeşen 1998: 330-331).

Hüsnü Bey'in kitabın kapağında verdiği eserler listesinde yer almamakla birlikte fazlasıyla istifade ettiği diğer bir çalışma da Halil Edhem'in "Karamanoğulları hakkında Vesaik-i Mahkûka" isimli makalesidir (Halil Edhem 1327/1911).

1922 yılında Hüsnü Bey tarafından hazırlanan eser Karaman Oğullarının özellikle Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerini anlatmaktadır. Tarihi hadiseler anlatılırken bazen Karaman Beyleri esas alınırken bazen de olayların geçtiği tarih esas alınmıştır. Olayların geçtiği tarihler Hicri takvime göre anlatılmaktadır.

C. Hasan Dağı'nda İlmî Cvelan

Yazan: Muallim Sapançalı Hüsnü, Aksaray Vilayet Matbaası, 1928.

Hüsnü Bey tarafından telif edilen ve tespit edebildiğimiz üçüncü çalışmasıdır. Bu eser 1928 tarihinde Aksaray'da matbu Osmanlıca olarak yayınlanmıştır. Bu çalışmanın konusunu Hüsnü Bey'in Aksaray Orta Mektep Müdürü olarak görev yaptığı sırada, 7-16 Haziran 1928 tarihleri arasında Hasan Dağı'na öğretmenler, öğrenciler ve diğer katılımcıların da bulunduğu ilmî bir seyahat izlenimleri oluşturmaktadır. Ayrıca Aksaray ve çevresine ait tarihî, coğrafi bilgilerin de eklenmesiyle Hasan Dağı'nda İlmî Cvelan adıyla Ağustos 1928 tarihinde kitap haline dönüştürülerek matbu Osmanlıca olarak bastırılmıştır.

Aynı eser Nevzat Topal tarafından günümüz Türkçesiyle yeniden yayınlanmıştır (Topal 2009). Topal tarafından hazırlanan çalışmada seyahat edilen bölgelerin yüzey araştırması yapılarak günümüz (2009) bilgileriyle de karşılıklı değerlendirilmesi yapılmıştır.

VI. SONUÇ

Şimdiye kadar farklı çalışmalarda Hüseyin Hüsni, H. Hüseyin, Hasan Hüsni gibi isimlerle karşımıza çıkan yazarın aynı kişi olduğuna şüphe yoktur. İmza örneklerinin karşılaştırılması ile bu durum açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu karışıklığı gidermek için Sapancalı Hüsni isminin kullanılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz. Yaptığı hizmetler ve kimlik bilgileri tam olarak ortaya konulmasa da Riyaziye Öğretmeni olan Hüsni Bey'in ikisi Karaman ve biri Aksaray'a ait olmak üzere üç çalışması tespit edilmiştir. Yine dikkatimizi çeken bir husus da Riyâziye Öğretmeni Hüsni Bey'in görev yaptığı yerlerde tarihî ve coğrafi konulara olan ilgisidir. Yapılacak araştırmalarda Sapancalı Hüsni Bey ve varsa başka eserleri hakkında yeni bilgilerin çıkacağını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

A. SAPANCALI MUALLİM HASAN HÜSNÜ'NÜN ESERLERİ

Sapancalı Hasan Hüsni (1922M/1338 R), Karaman Ahval-i İçtimâiyye Coğrafiyye ve Tarihiyyesi Birinci Kitap, M., Süleymaniye Kütüphanesi, Kısmı: İhsan Mahvi, Eski Kayıt No: 77.

Sapancalı H. Hüseyin (1993), Karaman Ahval-i İçtimâiyye Coğrafiyye ve Tarihiyyesi, Birinci Kitap, 1338 R./1922 M., (hzl. Dr. İbrahim Güler), TTK, Ankara.

Sapancalı Hüsni (1922), *Karaman Oğulları Hayat ve Vekâyi'-i Târihiyyeleri*, Süleymaniye Kütüphanesi, Kısmı: İhsan Mahvi, Eski Kayıt No: 76.

Muallim Sapancalı Hüsni (1928), *Hasan Dağı'nda İlmî Cevelan*, Aksaray Vilayet Matbaası, Aksaray.

Muallim Sapancalı Hüsni (2009), *Hasan Dağı'nda İlmî Cevelan*, Aksaray Vilayet Matbaası, Aksaray 1928. (hzl: Dr. Nevzat Topal), Kömen Yayınları, Konya.

B. DİĞER KAYNAKLAR

AKSARAY İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Aksaray Lisesi Arşivi.

AKSARAY İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kılıçaslan İlköğretim Okulu Arşivi.

ARABACI, Caner (1991), *Millî Mücadele Dönemi Konya Öğretmenleri*, Konya.

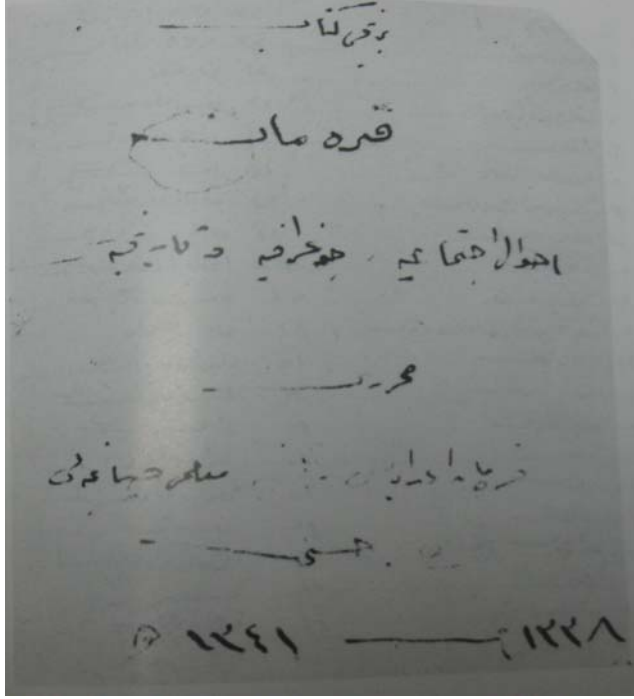
BABİNGER, Franz (2000), *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

HALİL Edhem (1327-1328/1911-1912), "Karamanoğulları Hakkında Vesaik-i Mahkûka", *TOEM*, C. I-II, Cüz 11, s. 697-712, Cüz 12, s. 741-760, C III, Cüz 13, s. 821-836, Cüz 14, s. 873-881, İstanbul.

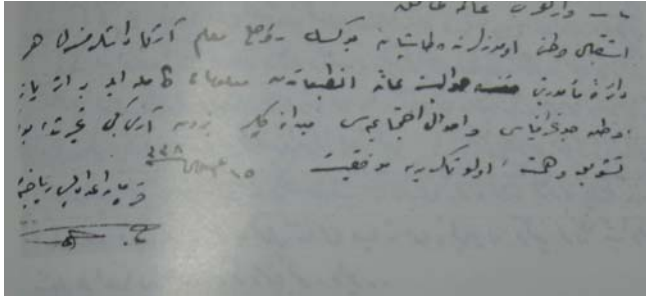
Hoca Sadeddin Efendi (1974), *Tâcü't-tevarih*, (Sadeleştiren İsmet Parmaksızoğlu), MEB, İstanbul

KONYALI, İbrahim Hakkı (1967), *Âbideleri ve Kitâbeleri İle Karaman Tarihi*, Ermenek ve Mut Âbideleri, Baha matbaası, İstanbul.

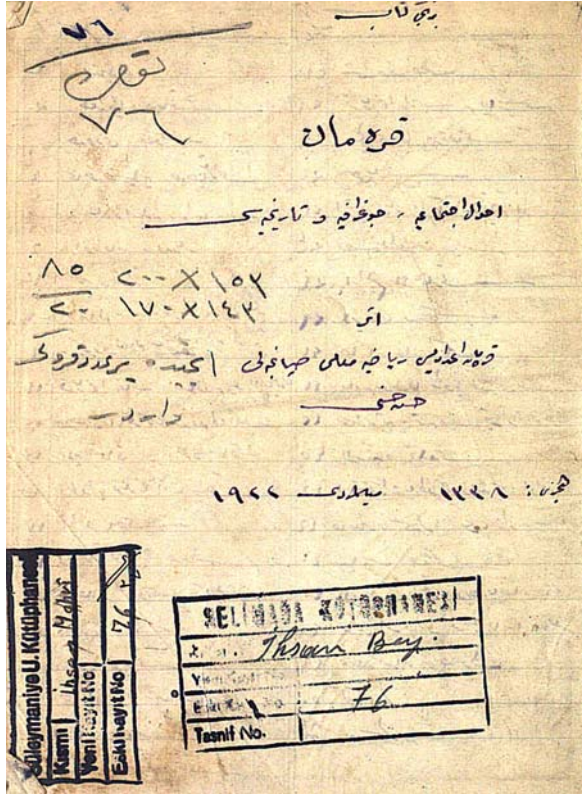
- M. HİLMİ (1931), Aksaray Tarihçesi, Aksaray Vilayet Matbaası, Aksaray.
- Mehmed Neşri (1983), *Neşri Tarihi, I-II*, (hzl. Mehmet Altay Köymen), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ŞEŞEN, Ramazan (1998), *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*, İSAR, İstanbul.
- Şikârî (1946), *Karaman Oğulları Tarihi*, (hzl. M. Mesud Koman), Yeni Kitab Basımevi, Konya.
- Şikârî (2005), *Karamannâme [Zamanın kahramanı Karamaniler'in Tarihi]*, (hzl. Metin Sözen-Necdet Sakaoğlu), Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi, Konya.
- TEKİNDAĞ, M. C. Şehabeddin (1947), *Karaman Beyliği 13-15 İnci Asırda Cenubî Anadolu Tarihine Aid Tetkik*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Aksaray Vilayet Gazatesi
- 19 Teşrin Evvel 1926, S. 1, s. 2
- 4 K. Sani 1928, S. 65, s. 2.
- 17 K. Sani 1928, S. 67, s. 3.
- 12 Eylül 1928, S. 101, s. 3.
- 26 Eylül 1928, S. 103, s. 3.
- 31 Temmuz 1929, S. 137, s. 2.
- 20 İkinci Teşrin 1929, S. 153, s. 2.

EKLER:

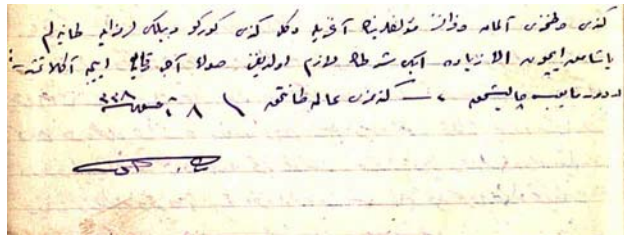
Ek 1: İbrahim Güler tarafından yayınlanan eserin Tıpkı Basım Kapağı

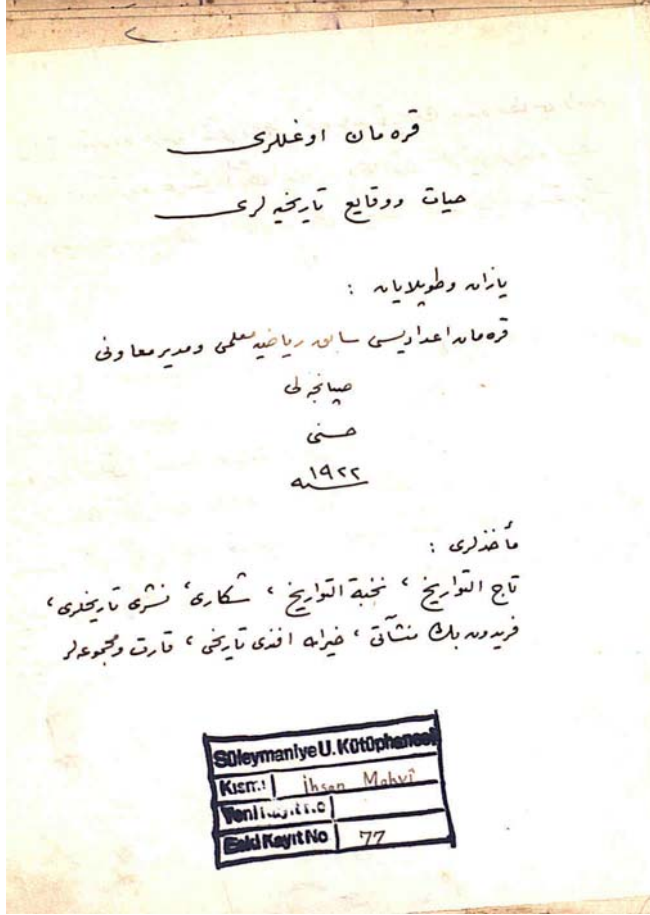
Ek 2: İbrahim Güler tarafından yayınlanan eserin Tıpkı Basım imza bilgileri

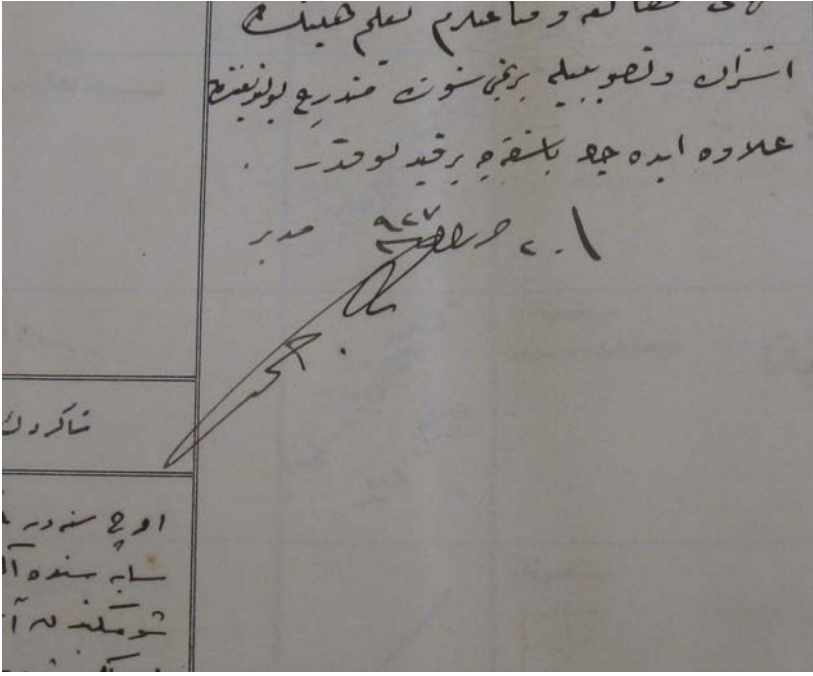
Ek 3: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası Kapağı

Ek 4: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası imza bilgileri

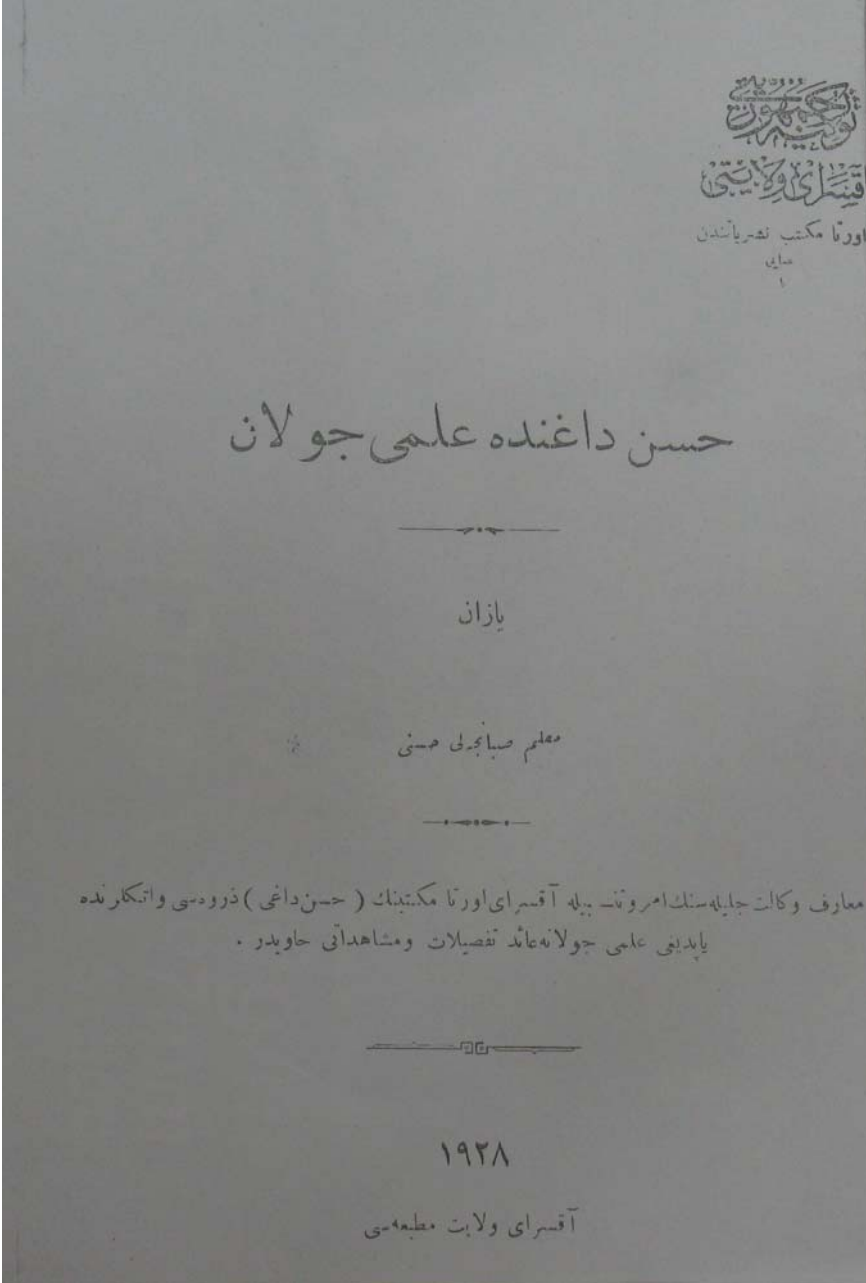
Ek 5: Karaman Oğulları Hayat ve Vekâyi'-i Târihiyyeleri Kapağı

Ek 6: Aksaray Lisesi Arşivi

Ek 7: Aksaray Kılıçaslan İlköğretim Okulu Arşivi

Ek 8: Hasan Dağı'nda İlmi Cevelan Kapağı

Ek 9 Hüsni Bey'in Fotoğrafi